

פרויקט סיכום:

**תוכנית פסיכו- חינוכית ארבע שנתית לפיתוח
כישורי חיים וחוסן**

משכית לאופר

כפר הנוער ימין אורד

במסגרת קורס "מובילי דרך" -תשע"ז

בניית תכנית חוסן וכישורי חיים ארבע שנתית בימין אורד

רציונל התוכנית:

בעבודה סוציאלית מדברים על שלושה סוגי התערבות ומניעה : ראשונית, שניונית ושלישונית, מניעה שלישונית- טיפול לאחר קרות האירוע, מניעה שניונית- טיפול מוקדם בבעיה ומניעה ראשונית- עוסקת במניעת תופעות והקטנת עוצמתן במידה ויתרחשו. לתפיסתי, המניעה הראשונית מתבקשת בכל מערכת רפואית או חברתית העוסקת בטיפול בבני אדם, כדי לחסוך את מנת הסבל, הכאב ועוגמת הנפש, ומאידך להגביר את הבריאות הפיזית והנפשית, וכן, את תחושת היכולת של האדם.

המציאות האינטנסיבית בכפר מזמנת לנו אירועים מורכבים בהם אנו מטפלים, ומשתדלים לעשות זאת בשום שכל, רגישות ומקצועיות. ולא אחת שאלתי את עצמי מדוע אנו מסתפקים בעמדה של בדיעבד- כמגיבים, ולא פועלים לכתחילה- כמי שבוראים את המציאות, וכן, מדוע ילדינו שוב ושוב, נקלעים לסיטואציות מורכבות שיש בהן אלמנטים של סיכון, פגיעה עצמית או בזולת ? הסתבכות עם החוק וכד' ? וכיצד ניתן למנוע, או לשאוף לצמצום ההתנהגויות הסיכוניות והפוגעניות באופן מקסימאלי. לתפיסתי חובתנו של כל הורה ומחנך לצייד את ילדיו/תלמידיו בארגז כלים לחיים- שיספקו להם אמצעים לוויסות רגשי, יסייעו בפיתוח מודעותם העצמית, יתרמו להשתתפות סט של ערכים אותם יעצבו ויפנימו, ידע עולם על הרצוי והמקדם במערכות החיים האישיות, החברתיות, הזוגיות והתעסוקתיות.

החניכים שלנו, שבעצם הווייתם נמצאים במציאות מסכנת, מהיותם בעיצומו של גיל ההתבגרות, מהיותם עולים, וחלקם מהיותם בשוליים של החברה הישראלית כשלחלקם עורף משפחתי חלש או חסר - כדי להקטין את הסיכון ולאפשר להם יכולות ומשאבים אישיים לבחירה מיטבית מתוך ידע נצבר בתהליכי לימוד וחוויה, ראוי שנקדיש את מיטב המשאבים לפיתוח עולמות התוכן של כישורי חיים וחוסן- שינבעו מהם וממה שצברו במהלך השנים, וכן, מאנשי החינוך והטיפול השותפים בתהליך חינוכם.

כמי שמאמינה בכוחה של למידה סנסומוטורית הפורטת על כל החושים, ובחשיבות השיח והדיאלוג בתהליך החינוכי, וביכולת האדם לצמוח, לשגשג ולהשתפר- ראוי יהיה שננגיש לחניכינו את האתגרים העומדים לפתחם, ונאפשר להם ידע, התנסות, לגיטימיות לקושי הניצב בפניהם, וכן את ההתנהגות הרצויה ע"פ סולם המוצב ארצה וראשו בשמיים.

לשמחתי, העיתוי היה מושלם, מנהל הכפר, יחד עם יו"ר הוועד המנהל החלו במהלך של הבניית תוכנית ארבע שנתית כתובה ומובנית לכל האגפים בכפר- פנימיה, ביי"ס, משק, קשרי חוץ וכו'. גם חלקו של תחום הטיפול לא נפקד ועלינו הוטלה המשימה לבנות את התכנית הארבע שנתית של כישורי חיים וחוסן. לאחר הצגת התוכנית ראשונית, בדיאלוג עם חברי ההנהלה השותפים לדרך, תועדפו הנושאים בהם נעסוק. ובהמשך יהיה צורך לפתחם לתכנית עבודה הכוללת: פיתוח התכנים החינוכיים והכשרת צוותים שיוכלו להעבירם לחניכים בבית הספר, בקבוצות מעגלי עו"ס וע"י מחנכי הפנימיה. [מצורף נספח (1), הכולל את מטרות התכנית הכפרית כפי שניסחן בועז עידן-יו"ר ההנהלה הציבורית של הכפר].

באופן אישי, אני נרגשת מעצם ההזדמנות לסוג זה של עשייה הכורכת את הטיפול והחינוך יחד, מהעובדה שהחזון קורם עור וגידים, מהעבודה המשותפת של אנשי הצוות המוגדרים כשייכים לתחומי חיים שונים בכפר לטובת החניכים. אני מאמינה באמונה שלימה בחשיבות הנושא ובתועלת העתידית שתביא לחניכים והחניכות, תתרום לפיתוח הצוותים החינוכיים והטיפוליים ותעצים את רמת ואיכות הדיאלוג ביניהם.

החיבור לתפיסת החינוך של "דרך כפר"

השם 'דרך כפר' מתכתב עם הפתגם האפריקאי: "דרוש כפר שלם כדי לגדל ילד", מתוך אמונה וניסיון נצבר, כי עבודה רציפה ומובנית של כלל המבוגרים המקיפים את הילד/ה כקהילה חינוכית יציבה. יציבות זו תתאפשר, רק על-ידי לכידות קהילתית ועשייה חינוכית המונעות מתוך תפיסה חינוכית שיטתית הבאה לידי ביטוי ביצירת שפה מקומית ומסורת קהילתית. במטרה לאפשר לו לרכוש כלים ומיומנויות, להגביר את תחושת המסוגלות העצמית ולהגביר את חוסנו הרגשי וחינוכו הערכי. וזה מבוסס על ההנחה כי המבוגרים בקהילות החינוך משמעותיים עבור המתבגרים, באמצעות כל אלה ותסייע לו לעבור מתודעה של "שורד" לתודעה של מנהיג, ומתוך כך יצמח להיות ראש משפחה התורם לקהילה -ומה שנכתב בלשון זכר מדבר גם אל הנערות בכפר."

תפיסת דרך כפר היא מעין מפת דרכים לקהילות חינוך וטיפול. היא משרטטת עבור אנשי הקהילה ארבע זוויות ראייה המאתגרות את עולם המחנך ומשפיעות על איכות סביבת החינוך. כל אחת מהן מייצגת כשל מובנה מהותי ובסיסי בסביבת החינוך והטיפול, שהמחנך/מטפל לא יוכל לפטור עצמו מלהתמודד עמו. מזעור מוסדיות, השלמת הסמכות ההורית, הבניית קהילה ויצירת דיאלוג איכותי הרואה את האני שבאחר.

בנוסף, התפיסה ממקדת שישה עיקרי תוכן ערכיים – רגשיים שיש להידרש אליהם בתהליך הצמחתם של ילדים ובני הנוער. הציר האופקי הוא ציר הזמן, שנמתח מהעבר אל העתיד, ומבטא את משימתה של קהילת החינוך לאיחוי ציר הזמן של המתחנכים – הטלת עוגנים לסיפור האישי (נרטיב) ממקום של חוסן אל עבר תמונת עתיד המהווה סכימה ציפיתית. הציר האנכי הוא ציר המרחב, שנמתח מהארץ אל השמים, ומבטא את החשיבות ביצירת סביבה פיזית יציבה שתהווה תמונת מראה לערכי קהילת החינוך. שני המעגלים מושתתים על המונח "תיקון", המייצג את התפיסה שלפיה האדם, בחתירתו לחיים שלמים, שותף בעולם ונושא באחריות למצבו. את המעגל הפנימי, מעגל תיקון הלב, ניתן להבין כעבודה על החוסן הרגשי של האדם, המכוון לצמיחה מתוך אירועי החיים. המעגל החיצוני, מעגל תיקון עולם, מתרחב מהקהילה המוחשית עד לאנושות כולה ומבטא את היציאה מעצמי אל האחר.

תיקון הלב

תיקון הלב" הוא תהליך שבו האדם הולך ומשתפר במשך כל ימי חייו. כלומר: הוא הולך ומממש את עצמו כברייה מוסרית, הולך ונעשה יותר ויותר אנושי. ההנחה היא שאדם מסוגל ורוצה לצמוח, להשתפר ולהיעשות אדם טוב יותר. בני אדם בכלל ותלמידי הקהילה בפרט הם בעלי עולם המעמקים – עולם פנימי רחב שנמצא מתחת לפני השטח ומכתיב התנהגויות, נורמות וכד'. לא פעם, בעולם המעמקים של המתבגרים בקהילת החינוך יש שבר. תפקידנו הוא לנסות ולאחות את השברים ככל האפשר, לאפשר הזדמנויות לתיקון, זאת על-ידי דיאלוג. האמירה המבטאת את "תיקון הלב" בקהילת החינוך היא: "לא מוותרים עליך ולכן לא מוותרים לך". כלומר: מצד אחד הצבת גבולות, ומצד אחר קבלה ללא תנאי. בתווך שבין שני צדדים אלו, מתחולל עיקרו של המעשה החינוכי – תהליך תיקון הלב על שני רבדיו: תיקון רצף – זיהוי חוזקות והעצמתן, יצירת הזדמנויות לחוויות הצלחה והנגשתן לתלמיד ולסביבתו, חינוך מוביל ולא מובל; תיקון לאחר קלקול – זיהוי הערכים שנפגמו במעשה הקלקול, מציאת דרכים לאיחוי השברים ולמינוף המשבר לנקודת כוח במטרה להוציא את התלמיד שלם יותר.

בהעצמת התלמיד על-ידי תכניות חינוכיות, על-ידי ריבוי הזדמנויות לחוויות. תיקון הלב יבוא לידי ביטוי מעשי הצלחה, על-ידי תכניות תרפויטיות המגבירות את החוסן הרגשי..., לזהות בתלמידים עוצמות ותחביבים ולייצר חוויות הצלחה עבור כל תלמיד; להכיר בפיתוח החוסן הרגשי כאחת המשימות; לראות בדיאלוג כלי מרכזי לתהליך השיפור המתמיד, של התלמיד. (מתוך אתר האינטרנט של דרך כפר)

לסיכום: כפי שניתן להתרשם, מהדברים שהבאתי, אנו בהחלט נמצאים בנתיב של דרך כפר. מבוגרים משמעותיים, הבונים יחד קהילה חינוכית עם תוכן ברור וקוהרנטי, מעודדים דיאלוג ושיח לשם פיתוח כשורי חיים וחוסן, כחלק משמעותי בתהליך התפתחותו של הנער, והפיכתו למבוגר המנהיג את דרכיו ביושר ובטוב לבב.

תוכנית ארבע שנתית לפיתוח כישורי חיים וחוסן

אז איך הכל התחיל?

לפרויקט של בניית תוכנית כישורי חיים וחוסן לא קדם תהליך של מיפוי צרכים, כיון שהשטח "צעק" את הצורך, ומאחר והנושא מדובר מזה זמן, משנקרתה ההזדמנות החלטנו לצאת לדרך.

בסוף שנה"ל תשע"ו, כשהצגתי את התוכנית השנתית של התחום הפסיכוסוציאלי- לשנת הלימודים תשע"ז, הצבתי את פיתוח תחום כישורי החיים והחוסן כיעד שהייתי מבקשת להציב ולפתח בכפר- כאסטרטגיה של מניעה ראשונית. - (בנספח 2 מופיעים חלק משקפי המצגת הרלוונטיים).

החזון לא נפל על אוזניים ערלות, ומנהל הכפר ביקש שאלמד את התפיסה ואציגה לחבריי לצוות הניהול ולעוסי"ם, שנפלה בחלקי הזכות להובילם, כל זה במקביל לפיתוח התוכנית הארבע שנתית הכפרית עליה עמל צוות הניהול מזה מספר חודשים. במסמך זה אתרכז בתחום כישורי החיים והחוסן.

(**בנספח 3** מצורף מידע על תוכנית כישורי חיים וחוסן , **ובנספח 4** מובאת מצגת ובה הסבר לבסיס התפיסה היונקת את מקורותיה מהפסיכולוגיה החיובית ונותנת מקום לפסיכולוגיה התפתחותית ופילוסופיה חינוכית - הומניסטית)

תהליך הכנת רשימת הנושאים בהם נרצה לעסוק נעשתה יחד עם צוות העוסי"ם ובהיוועצות עם שרית דודאי- מנחה מדרך כפר. היה ברור כי לא נוכל לעסוק בכל התכנים במסגרת הזמן העומד לרשותנו, לכן, היה עלינו לתעדף את התכנים שאנו תופסים כהכרחיים שיועברו לחניכים בכפר כחלק מהתוכנית החינוכית.

התעדוף נעשה בימי שיא של הנהלת הכפר, שיועד לסכם תהליך של הבניית ועיצוב התוכנית החינוכית הארבע שנתית שכללה בין היתר את התחום אותו אני מביאה כאן. לקחו חלק בימים אלה: מנהל הכפר, יו"ר העמותה הציבורית, מנהלת קשרי חוץ, היועץ המלווה את הצוותים, מנהלת ביה"ס, מנהל הפנימיה, נציגת המרפ"ד,

אם הבית הראשית ואנוכי, המשמשת כמנהלת התחום הטיפולי בכפר. במשך יומיים "הסתגרנו" בבית ברל, המטרה הייתה להתנתק מהשגרה ולעסוק אך ורק בתוכנית החינוכית הכפרית. קיימנו דיוניים והתעמקנו בשאלה: מה חניך כפר הנוער צריך לצבור בצקלונו אותו יישא במהלך חייו בתהליך התחנכותו בכפר? בתחום הערכים, מיומנויות, חוויות, למידה, וכישורי חיים וחוסן, עבדנו תוך התבוננות בסכמת "דרך כפר" (שמיים וארץ, תיקון הלב ותיקון עולם וכו'). זה לא היה פשוט- כיון שכל בחירה למעשה הצביעה על וויתור- בידיעה ברורה שאי אפשר להכניס את כל הנושאים שהועלו, ועדיף להיות ממוקדים ומובנים ולהשתבץ בל"ז השנתי.

להן הסיכום סיכום הנושאים שנבחרו בנושא כישורי חיים וחוסן:

<u>נושא</u>	<u>תכנים</u>	<u>מס שעות כפרי ט-יב</u>
מעברים במצבי שינוי	עיבוד משבר/אתגר ההגירה והקליטה ומרכיביו והקליטה וההתמקמות	32
	פרידה מקשר ופרידה מהכפר (על כל המשמעות)	
מניעת התנהגויות סיכוניות (בכביש, חומרים פסיכואקטיביים ואובדנות)	מניעת בריונות, הצקות ואלימות, אור ירוק	52
	מניעת שימוש לרעה בסמים ואלכוהול	
	דימוי גוף, הפרעות אכילה	
	עישון סגריות	
	מניעת אובדנות (שומר הסף)	
	חינוך מונע ממכרים	
	גיבוש זהות עצמית	
פיתוח מיומנויות של תקשורת בין אישית (משוב, ניהול קונפליקטים)	קבלת החלטות	40
	מערכות יחסים בקבוצה	
	חינוך לאסרטיביות	
	התמודדות עם לחץ חברתי	
פיתוח המשגה רגשית וויסות רגשי	חוסן אישי, התמודדות עם משברים	32
	ניהול רגשות (הרגעת חרדה) וחרדת מבחנים	
	התמודדות במצבי לחץ (סיכון ומשבר)	
חינוך לזוגיות ומניית בריאה	גיל ההתבגרות	45
	זהות מגדרית	
	מניות ברשתות החברתיות	
	נורות אדומות והטרדה מינית	
	תקשורת זוגית ואלימות	

מדוע חשוב לעסוק בפיתוח כישורי חיים וחוסן במערכת החינוך?

במחקר גישושי שנערך בשנת תשע"ב בערים ת"א ורמת גן ע"י הרשות הארצית למדידה והערכה שמטרתו הערכת תוכנית חוסן בחינוך - דיווח ע"י צוותי החינוך בבית הספר נמצא כי לתוכנית הייתה תרומה משמעותית במס' היבטים

- תרומת התכנית לילדים המשתתפים בה - הקניית מגוון עשיר של כלים להתמודדות עם מצבי לחץ. הילדים יכולים ליישם את הכלים שרכשו בתכנית הן במצבים שונים מחיי היום-יום והן במצבי חירום. מגוון הכלים מאפשר לכל ילד לאמץ לעצמו את הכלים המתאימים לו ביותר. כל אלו תרמו להורדת רמת הלחץ של הילדים ולעליה בתחושות רוגע ושלווה.
- תרומה לאקלים הכיתתי - האווירה הכיתתית הפכה נעימה יותר, חל שיפור בתקשורת הבין-אישית בין התלמידים לחבריהם ונוצרה אפשרות לשיח רגשי בקרב הילדים באווירה אישית ובטוחה. כמו כן, "חוסן" תרמה לשיפור הקשר בין התלמידים למחנכת.
- מבנה התכנית - מערכי השיעור ברורים ומובנים, עם כלים פרקטיים המותאמים לילדים ופעילויות שהילדים אהבו.
- תרומה לצוות החינוכי - הקניית כלים להתמודדות עם מצבי לחץ בכיתה ומחוצה לה.

יוצאים לדרך:

בשל רוחב היריעה אציג את תהליך פיתוחה של התוכנית בנושא: חינוך לזוגיות ומיניות בריאה, העמלים היו שני יועצי ביה"ס ושתי עוסיו"ת. מתוך ראייה הוליסטית של החשיבות והמורכבות של העיסוק בנושא. בנינו את התכנית כך, שתעסוק ותיגע במישורים הרגשיים, הקוגניטיביים, הערכיים וההתנהגותיים, ותשים לנגד עיניה את פיתוח וחיזוק יכולות התלמידים ליצירת קשרים זוגיים משמעותיים ומיטיבים, ובמזעור הסיכונים לניצול ופגיעה. התוכנית תכלול השתלמות לצוות, וליווי בצורת מפגשי הדרכה במהלך העברת היחידות, וכמו כן, ובניית מאגר מידע אינטרנטי ממנו ניתן יהיה לבחור את מערכי השיעור והמפגשים.

לאחר תהליך שכלל מספר פגישות, של התדיינות ואפיון התכנים שראינו לנכון לפתח, נשלח כל אחת/ת מהחברים בקבוצה לחקור תחום ולבנות בו תכנית טנטטיבית. לאחר מכן יצרנו מסמך אחד מכל החומרים - שיהווה את סילבוס התוכנית.

מבוא לסילבוס

מטרות התוכנית:

1. פיתוח מודעות לרגשות ותחושות, והיכולת לפעול על פיהן.
2. קבלת אינפורמציה וידע מעודכן בנושא.
3. רכישת הרגלי התנהגות התואמים לנורמות חברתיות.
4. הבהרת ערכים ועמדות לגבי תופעות חברתיות.

תפיסה - איך כמה ולמה?

- התכנית הנה התפתחותית, רב שנתית, מאורגנת באופן הדרגתי וספירלי.
- תוכנית חינוך למיניות מורכבת משמונה נושאים, אותם לומדים התלמידים בכל שכבה במשך לימודיהם בביה"ס; טיפוח ושמירת הגוף, דימוי גוף, דימוי עצמי, המשפחה, ביטויי רגש וזוגיות, מגעים אינטימיים, ביטחון אישי / מניעת ניצול, מין בתקשורת.
- התוכנית כולה עוסקת בכישורי חיים ומלמדת מיומנויות של הכרות והערכה עצמית, חשיבה עצמית, יחסים חברתיים, יכולת קבלת החלטות, יכולת להגן על זכויות אישיות ומיומנויות תקשורת חיוביות.
- השיעורים יועברו ע"י מחנך/ת הכיתה, היועצים, אחות, אם בית מרכזת ועו"ס- הכל על פי התוכן ויכול העברה, ובתנאי שישתתפו בהשתלמות ובשיעורי ההכנה וההדרכה על התהליך
- השיעורים בחינוך לזוגיות ומיניות יועברו בכיתות נפרדות לבנים ולבנות.

- מאחר ורוב הקליטה של חניכים חדשים בכפר מתרחשת בכיתה י', הצוותים המעבירים יחלקו את הנושאים ויבנו את הקבוצות על פי מידת הוותק של החניכים בכפר.

סילבוס התוכנית הארבע שנתית לחנוך לזוגיות ומיניות בריאה

מ ט ר ו ת	כתות ט-י	כיתה יא'	כיתה יב'
<u>גיל ההתבגרות-</u>			
<u>טיפול ושמירת הגוף</u>			
א. הכרת הרגלי היגיינה בסיסיים			
ג. הכרת הרגלי היגיינה ותפקוד נכונים בזמן מחזור			
ד. הכרת הרגלי היגיינה ותפקוד נכונים עם פצעי בגרות			
ו. הבנת השפעת הלבוש בהעברת מסר חברתי			
<u>דימוי גוף</u>			
ג. הכרת המונחים הנכונים של אברי הגוף			
ד. הכרת השינויים הפיזיים החלים בגיל ההתבגרות			
ה. הבנת הצרכים המיניים כתופעה טבעית והכרת אפשרויות פורקן מקובלות			
ו. הבנת תהליך המחזור החודשי אצל בנות וכרי לילה אצל בנים			
ז. הבנת תהליכים הנפשיים המתרחשים בגיל ההתבגרות לקראת עצמאות			
ח. הכרת המערכת המינית הנשית והגברית			
ט. הבנת תהליכי הפרייה בהריון			
<u>זוגיות, אינטימיות, מערכות יחסים</u>			
<u>המשפחה</u>			
ג. הבנת תהליך של יצירת משפחה			

			ד. הבחנה בתפקידים משפחתיים
			ה. הבנת התפקידים במשפחה כגורם של תרבות, גיל ומין
			ו. הכרת מצבים משפחתיים שונים שקיימים בחברתנו
			<u>ביטויי רגש וזוגיות</u>
			א. הכרת מגוון רגשות ודרך הבעתם
			ב. הבחנה בין רגשות נעימים ולא נעימים
			ג. הבנת הרגשות תוך קבלה וכיבוד השוני בין בני אדם
			ד. הבחנה בין רגשות של חיבה, קירבה, משיכה, אהבה ומחויבות זוגית
			ה. זיהוי סוגים שונים של יחסים חברתיים כביטוי של רגשות
			ו. הבנת החשיבות של בחירה חופשית בהתאם לרגשות
			ז. הבנת תהליך הפרידה כאפשרות בכל מערכת יחסים
			ח. הכרת דרכים אפשריות ליוזמה ולתגובה לחיזור ולהתקרבות זוגית
			ט. הכרת סוגים שונים של אהבה זוגית (נטייה חד מינית)
			י. הבנת תופעת "לחץ קבוצתי"
			<u>מגעים אינטימיים</u>
			א. הגברת המודעות לתחושות נעימות ובלתי נעימות
			ב. הבנת האוננות כמעשה פרטי לגיטימי
			ג. הבנת נורמות התנהגות המקובלות ביחסי חיבה
			ד. הבנת נורמות התנהגות המקובלות ביחסי ידידות
			ה. הבנת נורמות התנהגות המקובלות ביחסי חברות
			ו. הגדרת קריטריונים להחלטה אחראית על קיום יחסי מין
			ז. הכרת דרכים שונות של מגע מיני זוגי ללא קיום יחסי מין
			ח. הבנת התהליך של קיום יחסי מין
			ט. הכרת מיגוון של אמצעי מניעה והשימוש בהם
			י. הבנת האפשרות של הריון בלתי רצוי והטיפול בו
			יא. הבנת הסיכונים בהידבקות במחלות מין והכרת דרכים למניעתם
			יב. הכרת תופעת הזנות
			<u>נורות אדומות</u>

			א. זיהוי מגעים טובים ושליילים
			ב. הבנה ופיתוח מודעות ש"גופי שייך לי"
			ג. זיהוי דמויות תומכות
			ד. הכרת מצב פיתוי ע"י זר
			ה. פיתוח דרכי תגובה למגעים רצויים ולא רצויים
			ו. זיהוי מאפיינים של סוד רע ושיתוף דמות תומכת
			ז. הגברת המודעות למגע בלתי נעים שעלול לבוא גם מאנשים מוכרים
			ח. זיהוי מצבי איום והתמודדות איתם
			<u>מין בתקשורת</u>
			א. הכרת תופעת הפורנוגרפיה
			ב. הבחנה בין מציאות ופנטזיה במסרים המיניים באמצעי התקשורת ובפורנוגרפיה

כדי להוציא את התוכנית לפועל עלינו להיערך בכמה מישורים:

1. הוחלט כי העוסי"ם המלווים את הקבוצות והיועצים בבית הספר יעסקו בהעברת היחידות העוסקות בחינוך לזוגיות ומיניות בריאה- וזה בשל מורכבותו, בתנאי שיקחו חלק בהשתלמות קיץ בנושא ארגון השתלמות הקיץ והדרכת קבוצת המנחים תעלה כ-5000 ש"ח.
2. ארגון מערכת שעות כפרית בה ניתן יהיה לשלב את המפגשים- באחריות מנהלי התחומים- ביי"ס, פנימיה, טיפול.
3. הכנת מאגר ידע ממוחשב שיהיה זמין למנחים בו הם יוכלו להיעזר בהכנת המפגשים בנושא- באחריות המרפ"ד.

מעגלי השפעה- צוות המדריכים בפנימיה והמחנכים בבית הספר ישתתפו במעגלים שיעסקו בנושא של גיל ההתבגרות על היבטיו השונים- כולל התחום של התפתחות הפיזית ועולמם הזוגי והמיני של מתבגרים, תוך התייחסות להתנהגויות מסכנות ואלה העשויות להיות פוגעניות, כשהמטרה לנגיש את הידע לצוות שלא אחת

עולמם של המתבגרים והתנהגותם זרה להם מאוד, וכן, לפתח אצל הצוותים החינוכיים את יכולת השיח ולהופכם לכתובת רלוונטית לשיח והתייעצות עבור החניכים.

בעולם אידיאלי ובהתנהלות אופטימאלית, ראוי היה שנקיים גם קבוצות הדרכה להורי החניכים, בשל הפיזור הגיאוגרפי, הפניות של ההורים והעלויות הכרוכות בהסעתם לכפר, וכן, בשל קשיים טכניים נוספים לא נוכל להגשים יעד זה.

3. **מדדי הצלחה** - אם נצליח שבכל הקבוצות בכפר, על פי החלוקה הגילאית יתקיימו מגשים פסיכו- חינוכיים בנושא נראה בכך הצלחה. אני מאמינה ש"טיפה תיקוב אבן" ועבודה שיטתית, המאפשרת הקניית ידע ושיח פתוח תסייע לנערים והנערות המתחנכים בכפר לפתח חוסן ולרכוש כישורי חיים בתחום כה משמעותי בחיי כל אחד ואחת מאיתנו

ספרות ואתרים מומלצים לבניית התוכן :

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/shefi> - אתר שפ"י נט- משרד החינוך

סדרת הספרים והחוברות של כישורי חיים - הוצאת תל-שפי

הספר- ילדות אופטימית = פרופסור מרטין סליגמן- בהוצאת עם עובד- תוכנית פסיכולוגית לבניית החוסן הנפשי של ילדים

<https://www.minamin.org> - האתר מידע אמין על מין

<http://www.opendoor.org.il/> - האתר של "דלת פתוחה"

